

דברים למועצת המחלקה – אפריל 2003

מספר מורים בכירים במחלקה פנו אלי וביקשו שאסביר את עמדותי בנוגע לדרכה האקדמית ולעתידה של המחלקה - בכדי להפיג חששות, מתחים ותחושת אי-בהירות בקרב כמה מהמורים. ובכן, ישיבה זו תפתח במונולוג בו אציג את דעותי בכמה נושאים פדגוגיים מרכזיים ואתאר מה אנחנו עושים כבר השנה ומהו הכיוון לעתיד. במידה ולא אהיה חד ובהיר, או שאשמיט נושאים מהותיים, תוכלו לשאול, לבקר, או לבטל, בסוף דברי.

איני מתכוון לדבר היום על המכניקה של לימוד והוראה וגם לא על התמהיל הקוריקולארי המדוייק שיעשה את העבודה, אלא על העקרונות הבסיסיים המנחים אותי ועל האופן בו אני מבקש להפעיל אותם הלכה למעשה במחלקה. בכדי לא להשאיר אתכם במתח, אומר כבר עכשיו, שבסוף דברי אתיחס – בשפה הישירה וההגונה ביותר – לעניינים הנוגעים למצבת כוח האדם של המחלקה בשנת הלימודים הבאה ולנוהלי העבודה הנוגעים לכך. אתיחס כמובן גם לעניינים הפיסיים, או הבנייניים, של המחלקה בתשס"ד.

1. תוכנית לימודים. בעיני, תוכנית הלימודים אמורה להיות האמנה של המחלקה לארכיטקטורה. כיוון שכך, כל מורי המחלקה צריכים להיות שותפים ליצירתה ובעלי עניין בחיזוקה ובשכלולה המתמיד. תוכנית לימודים אינה יכולה להיות ברירת מחדל אינרטי ואילמת המתגלגלת משנה לשנה מתוך ראייה פשרנית וצינית של המשאבים, הכישורים והכשרונות שבהישג יד. עליה להיות אידאליסטית, כלומר לשאוף לנורמות האינטלקטואליות, האקדמיות והמקצועיות הגבוהות ביותר על פי הבנתנו. ועליה להיות אופרטיבית, כלומר להסתמך על מבנה מוצק ומנומק המארגן את כל מהלך 5 השנים באופן בהיר גם לנו המורים ובעיקר לסטודנטים. מבנה מוצק אינו תבניות סטאטיות והרמטיות, אלא שלד גמיש דיו המסוגל לתקן את יציבתו ולקבל שינויים ושיפורים תוך כדי תנועה. ללא מבנה ברור, כל אחד מאתנו עושה את עבודתו בבועה שלו, ללא קואורדינציה עם המורים שלפני ואחרי, ללא תמונה פדגוגית מלאה. הבעיה החמורה יותר כמובן היא הסטודנטים שאינם מסוגלים לזהות התפתחות הגיונית וציפיות ברורות בכל שלב של לימודיהם. אבל, כפי שפתחתי, תוכנית לימודים אינה רק סטרוקטורה, אלא קודם כל דרך מוסכמת, או אג'נדה מוצהרת המסבירה מה עושים במחלקה לארכיטקטורה בבצלאל, איך עושים את זה ולמה עושים את זה. האם אנחנו מסוגלים לייצר מסמך כזה? האם נוכל להגיע לניסוח עקרונות האומרים באופן הישיר ביותר מה אנחנו לומדים כאן; מה חשוב לנו; מה מייחד אותנו; במה הדגשים שלנו שונים מאילו של בתי ספר אחרים? לדעתי, אין לנו ברירה אלא לעבוד עד שייצא עשן לבן, כלומר תוכנית לימודים שאינה רק לוח שעות, אלא בעיקר מניפסט מחלקתי. אין לנו ברירה כלפי פנים, בדיוק בגלל תחושת הבלבול ואי הוודאות של המורים והתלמידים. ואין לנו ברירה כלפי חוץ, כיוון שהמציאות

בשוק העבודה בתחומנו מכתובה לנו הגדרה עצמית ברורה ותחרותית. כל זה כמובן לא אומר שעלינו לייצר דוגמה, או קאנון אבסולוטי, או אינדוקטרינציה משטיחה. זה גם לא אומר שכולנו חייבים להסכים עם כל פרט או מהלך בתוכנית. אבל זה בהחלט אומר שעלינו להסכים על אוריינטציה כללית ועל סטאנדרטים אקדמיים מפורשים ולעמוד בהם. אני בהחלט מאמין שזוהי משימה אפשרית כבר לשנת הלימודים הבאה. בכדי לעמוד בה מינית, כבר בישיבה הראשונה או השנייה של מועצת המחלקה, ועדת חשיבה אשר בדקה את תוכנית הלימודים הקיימת והגישה הצעות לשיפורים מבניים, מתודולוגיים ותמטיים. ועדה זו, אשר עבדה מול ועם ועדת המחלקה, הגיעה להבחנות ולהצעות מרתקות, ולהנה בצורך לישום הדרגתי ומתון. תוצאות העבודה יוצגו היום בפניכם כסקיצה בלבד. כזכור לכם תיכננת במקור לקיים את הדיון המקיף בתוכנית הלימודים רק בסוף אפריל, אבל במחשבה שנייה החלטתי לא לבוא לפני הפורום הזה עם הצעה מגובשת ומפורטת מידי בכדי לאפשר את האינפוט של כלל המורים כבר בשלב הבוסר בו אנחנו נמצאים היום. במהלך אפריל-מאי נעבוד כולנו בקבוצות דיון שיחזירו פיד-בק לוועדת החשיבה ולועדת המחלקה שתהיה אחראית על ניסוחה הסופי של התוכנית. לפני שאעבור לנושא הבא אומר רק שהעקרון המנחה מבחינתי הוא להגיע לתוכנית לימודים שאינה מסלול אחד מונוליטי המייצר בוגרים זהים, אלא מאפשרת מסלולי התפתחות שונים בהתאם לנטיות ולהעדפות של הסטודנטים.

2. אני עובר עכשיו להציג את השקפותי הפדגוגיות הבסיסיות בכמה נקודות לאורך הספקטרום שבין אידאולוגיה לפרקטיקה אקדמית. הדבר הראשון שאני מבקש להצביע עליו הוא הנחיצות של חינוך פורמלי והשכלה פורמליסטית. אני מאמין בכל ליבי שמתוך מתירנות פדגוגית ורלטיביזם אידאי וקורקטיות לכאורה הגענו לנקודה קריטית המסכנת את המשכיותו של המקצוע שכולנו בחרנו. מרוב דגש על הבעה אישית, על יצירתיות משולחת, על אינטר-דיסציפלינריות, אינטר-אקטיביות והיפר-טקסטואליות התקרבונו לאפוקליפסה של בבל. כל אחד מדבר אל ועל עצמו. כל אחד מציא שפה. אנחנו מתקשים להבין אחד את השני ונאלצים מתוך מבוכה להעמיד פנים ולהסחף לפרשנויות מתחכמות ומעורפלות. אני חושב שאנחנו צריכים לקחת כמה צעדים אחורה ולזכור שעיקר עבודתנו כאן היא ללמד שפה קונבנציונלית המתארת באמצעים גרפיים מבנים וחללים. בלימוד שפה (בניגוד לחינוך) אני מתכוון לפעולה ישירה של העברת גוף ידע קיים ותירגול חוזר של מיומנויות. זוהי פעולה שצריכה להתרחש בזמן, כלומר כבר בהתחלה. אי אפשר לדחות את זה ואי אפשר לקוות שהתלמיד ידע מילים ומשפטים לפני שלמד אותיות וצלילים. קשה מאוד ללמד ועוד יותר מכך לרכוש שפה מאוחר מידי. במילים בוטות, אם יסודות השפה והמשמעת הלשונית לא נרכשו בשנתיים הראשונות ללימודים, אנחנו מוצאים את עצמנו רודפים אחר רוח, רוח רפאים. כשאני אומר אמצעים גרפיים אני מתכוון לרישום.

רישום ארכיטקטוני בניגוד לרישום אמנותי. רישום הוא המדיום שלנו. אותו אנחנו מתרגלים ומשכללים ומעדנים כל הזמן. רישום לעולם אינו פעולה טכנית גרידא, אלא תמיד התרשמות, הבחנה, הבעה מבנית - בין אם מדובר בסקיצה חופשית, בסכימה מושגית, או בשרטוט מדוייק. בין אם מדובר ברישום ידני או ברישום ממוחשב. כן, גם מודל תלת ממדי ממוחשב או אנימציה חייבים לעמוד באותו מבחן של התרשמות והבעה מבנית, אחרת אינם ארכיטקטוניים.

3. מרישום אני עובר למלאכה. אני מקצין את הדברים ומציג אותם באופן פולמי אבל לא בטוח שאני מגזים כל כך. התיאור בוודאי אינו ספציפי לבצלאל אבל מאוד רלוונטי עבורנו: אנחנו מאבדים את הכישורים הארטיסינאליים שלנו ומוותרים על דבר יקר מאוד – התבונה וההנאה של עשייה, של מייקניג (בניגוד לדואינג), של בנייה, של מבניות, של טקטוניות בכל קנה מידה – זה ניכר באובייקטים שאנחנו עושים באקדמיה ובניינים שאנחנו בונים בשטח. מוקדי החיים של בית ספר לארכיטקטורה על פי תפישתי הם שלושה: בית המלאכה, הספרייה והקפטרייה. אומר בהמשך משהו על הספרייה ולא אדבר היום על הקפטרייה החסרה מאוד קולנירית וסוציולוגית, אבל לגבי בית המלאכה אני שואל כמה שעות מבלה סטודנט ממוצע בסדנא במהלך 5 שנות לימודיו ומי מנחה אותו שם, מי מראה לו איך עושים את זה, איך מחברים את זה, איך משייפים את זה, שוב ושוב, עד שזה מצליח? מי מסביר לו שכמו הרישום הארכיטקטוני גם החפץ הארכיטקטוני, המודל, לעולם אינו דסקריפטיבי גרידא, מיניאטורה של משהו, אלא הדבר עצמו? נדמה לי שהמצב בתחום זה כמעט אבוד, כמעט בלתי-הפיך. אנחנו חייבים להתאמץ מאוד בכדי להנחיל מה שפעם היה מובן מאליו. אני לא רוצה להיות קופר-יוניון. אני לא פטישיסט. אבל לא אשלים עם דלות רעיונית של חומר. אני מעדיף שהסטודנטים שלנו יעשו פחות, אבל יעשו את זה היטב. הפרודאקט שלהם צריך להיות עשוי, בין אם הוא גולמי או מלוטש. [כאן אוסיף שבית המלאכה שלנו אינו רק בתוך בית הספר, אלא בעיקר בחוץ, באתרי הבנייה ומפעלי הייצור. עלינו להגביר באופן משמעותי את שעות השדה של הסטודנטים לכל אורך לימודיהם. על כך אולי בהמשך]. למותר לציין שכאשר אני מדבר על ארטיסינאליות אני כולל בהיסח הדעת גם את מלאכת המחשב. נכון שאין חומר, אבל בהחלט יש מלאכה. בית המלאכה מבחינתי כולל גם את חדר המחשבים ולא מפליא אותי שכמה מאותם תלמידים שביקשו להיות נאמני חדר המלאכה ביקשו גם להדריך בחדר המחשבים. בתחום הזה, אגב, של מודלים ממוחשבים לסוגיהם, כבר אני יכול לדווח על התקדמות ניכרת במהלך השנה. אם בתחילת השנה ראיתי בעיקר מודלים גסים, אקסטרוזיות פשטניות של תוכניות, דיאגרמות באקסל והדמיות של קבלנים, הרי שבסוף השנה אפשר יהיה לראות שימוש מתוחכם ומורכב יותר, לעתים תגליתי, בתוכנות שרטוט ומידול, באנימציה ובווידיאו. שוב, גם כאן הבעיה לדעתי היא עלילות של השפה הגרפית המסורתית, אבל אני מתרשם מסקרנותם ונכונותם של הסטודנטים במחלקה לרכוש את כלי העבודה המתקשבים ואין לי כל ספק שבעתיד הקרוב מאוד, למרות שעלינו לסגור פער לא קטן בתחום זה, נגיע לתוצאות מעניינות בהרבה מהמקובל בתי ספר אחרים בארץ. אני מדווח למי שלא

יודע שבעקבות לחץ חיובי של הסטודנטים, העברנו בסמסטר הקודם סדנת מיה, שהייתה הצלחה גדולה ובחופשת הפסח הנוכחית אנחנו פותחים סדנת D3. מהמחלקה שלנו יצאה בשורה מהפכנית לכלל האקדמיה בתחום המיחשוב. על כך ועל התוכניות לשנה הבאה בנושא - דני קורם.

4. ממלאכה אני עובר למציאות. תחושת מציאות, או תפישת מציאות, היא בעיני תנאי היסוד למחשבה ולפעולה הארכיטקטונית. אני אומר תפישת מציאות ולא התמצאות מרחבית, או יכולת תיאור מרחב, בכדי להדגיש את העיקר בעיני: ארכיטקטורה היא מחוייבות מתמשכת לסביבה הקיימת. ארכיטקט שאינו שואף להכיר את הקיים או גרוע מזה אינו מכיר בקיים, אינו ראוי לתוארו. קונקרטיזציה אינה רק עניין פדגוגי אלא בעיני הבסיס המוסרי של הדיסציפלינה שלנו, השירות האזרחי שלנו – (אשתמש במילה מאוד פופולרית כאן) - מהות העבודה שלנו. אנחנו שונים מפקולטה במדעי הרוח, או במדעי החברה, או משיבה תורנית, בכך שאנחנו עוסקים במידות, במימדים, בעומסים, במחברים. אנחנו שונים מהאמנויות החזותיות או מאמנויות הבמה, בכך שאיננו מסתפקים ברפלקסיה על המציאות באמצעות סימנים, סמלים, דימויים, או מטאפורות, אלא משתתפים בבנייתו והבנייתו בפועל של העולם הממשי. אני אומר את הדברים הבאנאליים האלה בפורום הזה כיוון שבנקודה הזו בדיוק אני מזהה קצר בתקשורת, שלי לפחות, עם סטודנטים רבים במחלקה וכנראה שגם עם כמה מורים. בכדי שלא אובן שלא כהלכה: אני סבור שיש להדגיש את ייחודה של הדיסציפלינה שלנו לא בכדי להעצים אותה ולהעניק לנו מעמד אומני-פוטנטי של בוראי עולם, אלא להיפך בכדי להגדיר היטב את תחומי המומחיות והאחריות שלנו ולהגביל ככל הניתן את הממציאות המופרכת, את האטימות לסביבה הקיימת ואת חוסר העניין בחברה כפי שהיא. לנו לעולם אין את הפריבילגיה, וגם לא את המבוכה, של טבולה רסה, של דגרי זירו, של קנבס לבן, או גיליון תוים מחוק, או במה ריקה. אנחנו תמיד מוזמנים, או מזמנים את עצמנו, לזירה שהיא כבר עמוסה ומרובדת, מלאה בסימנים, בהרגלים, בהבדלים, באינטרסים, באנשים חיים, באחוזי בנייה. אני אומר בכונה מלאה, למרות שאני יודע היטב שזה מקומם, שאנחנו לא מקפידים מספיק ללמד, וכאן אני מרשה לעצמי לומר גם לחנך, את הסטודנטים להתמקם, להגדיר לעצמם נקודת מבט על מציאות פרוזאית, לקרוא את הסביבה הבנויה בה אנחנו חיים כפי שהיא, החל מנתונים גלויים כמו חוקי תכנון ובנייה, תהליכי ייצור וצריכה, או מערכות תשתית ושירות, ועד קודים פוליטיים, תרבותיים וחברתיים סמויים יותר. מהו מקורו של הבלוק היצירתי המייסר, המסרס, המוכר לנו כל כך אצל סטודנטים, אם לא הבנה מעוותת, נרקסיסטית, אגוצנטרית, של עבודתם כיצירה אישית קודחת המתפרצת לפתע ומושלכת על אתר או מגרש, לעתים בגודל של שכונה שלמה או עיר שלמה, האמור לספוג את הפעולה בסלחנות אקדמית. כיצד נעזור לסטודנטים להפטר מהמועקה של רעיון מכוון ומהעכבות של פיתוחו? על ידי כך שנסביר להם שמרגע בחירת האתר, או הנושא, או הפרוגרמה, הפרוייקט כבר בעיצומו. על ידי כך שנעביר להם מסר מתמיד ומנג'ס שלא די בעבודות מבריקות, מרהיבות, מחוכמות, או לחלופין אניגמטיות, מעורפלות, חלומיות – עליהם לפתח התבוננות יסודית על

הזמן והמרחב הקונקרטיים בו הם ממוקמים ועל סמך הבנה זאת לגבש עמדה ביקורתית, כלומר להפעיל שיקול-דעת ערכי משלהם. על ידי כך שנבהיר להם – עכשיו אני זורק פצצה – שאין ארכיטקטורה בלי קונצפט, בלי רעיון או עמדה מנומקת, אבל גם אין ארכיטקטורה קונצפטואלית. ארכיטקטורה קונצפטואלית היא אוקסימורון. צירוף מילים שאינו מסתדר עם השכל הישר ובכל מקרה גישה שמייטרת אותנו המורים, כיוון שלא ניתן ללמד אותה, וסותמת את הדיון מראש, כיוון שאי אפשר להתווכח על קונצפטואליות קריפטית. במילים פשוטות מאוד, אם סטודנטים אינם יודעים להסביר את מה שהם עושים, את הבחירות שלהם, את המהלך שלהם, ואנחנו לא יודעים לדרוש מהם בהירות מירבית, אנחנו מבטלים את זמנם ואת זמננו. מי שלא יודע לתאר כיצד הוא קורא את המציאות הנתונה ולנמק את פעולתו עליה לעולם לא יוכל לספק שירות לחברה או קהילה. אנחנו גם ההוגים וגם הטכנאים של המרחב הבנוי. בהחלט לא המיסטיקנים האיזוטרים של קונצפטים מילוליים. מה זה אומר בפועל, כאן ועכשיו? שאנחנו קודם כל מחוייבים למידי, כלומר ללימוד יסודי, סיזיפי, של התרבות הישראלית, של העיר הישראלית, של השדות המשבריים והקונפליקטואליים אצלנו בבית. מי שחושב שזוהי גישה מוסרנית, או צדקנית, יתקשה לשרוד כאן, כיוון שלא אוותר על מעורבותה האקטיביסטית, המתלכלכת, הדעתנית, של המחלקה הזאת בחברה ובתרבות הישראלית. במובן זה, נותרתי מודרניסט חרוף, המאמין עדיין בכוחה של הארכיטקטורה להשפיע לחיוב על הסביבה הבנויה, לחולל שינוי תודעתי, להציע פתרונות עניינים, לקבוע סדרי עדיפויות, להכתיב את כיוונו ואיכותו של הדיון המקצועי, הציבורי והפוליטי.

5. ממצאות אני עובר לתאוריה, בעיקר בכדי לא לבלבל בינה לבין קונצפטואליות לשמה. אני חוזר על דברים שכבר אמרתי כאן בעבר ובכל זאת. האם נוכל להסכים בינינו שאין ארכיטקטורה בלי תאוריה? שארכיטקטורה ללא השקפת עולם, ללא בסיס מושגי, ללא תיזה מובנית, ללא מחקר מנומק, היא בניין ללא יסודות? מורי, מארק וויגלי, בין התאורטיקנים הבולטים של דורנו, טוען, או לפחות טען, שיש להפריד, לשים גבולות, בין התאוריה והפרקטיקה של הארכיטקטורה ולאפשר להן להתפתח כשתי דיסציפלינות סמוכות, אבל אוטונומיות. אני חושב שמה שהטריד אותו הוא המעבר הקליל מידי, הליטראלי כל כך, מהטקסט לפרוייקט. התופעה הזאת מוכרת לכולנו. היא הגיעה לשיאה בשנות ה-80: פתאום ראינו סטודנטים וארכיטקטים נלהבים - אחרי חפוז עם פוקו, דלז, בודריאר, לאקאן, או דרידה – מבקשים לתרגם תאוריות, אחד לאחד, לקונסטרוקציות, או לפחות לעטוף בהן, כמו נייר עיתון לדגים, את בנייניהם. רם קולהאס כינה את התופעה הזאת בלעג "תאוריה כדקורציה". אני מקווה שעברנו את השלב המביך הזה ולכן גם אין לנו סיבה לחשוש מהרעלת תאוריה, מפגיעה בהיגיון הבריאי ובאינטואיציה הרעננה. אני רוצה לכן להציג גישה הפוכה לזו של וויגלי, ולתאר בכמה נקודות מהי תאוריה בעיני ומה מקומה במחלקה לארכיטקטורה:

1. תאוריה אינה רישיון להתפלסף, לפטפט, לפזר ערפל מילולי, אלא להיפך: מחויבות לדיוק, לחדות, לאקופונקטורה בנקודות הכואבות. ממש כמו תכנון או עיצוב, גם פעולות של קריאה וכתובה, של מחקר וניתוח, של פרשנות וביקורת, דורשות תירגול ועידון מתמידים. לכן, תאוריה נלמדת ונעשית כל הזמן, משבוע הלימודים הראשון ועד האחרון, לא רק במסגרת המוגנת של "שעורים עיוניים" אלא בהכרח גם כחלק אינטגרלי מהסטודיו ומהשעורים הטכנולוגיים.
2. ב"תאוריה" אני מתכוון לכלל הידע והתרבות המקצועית, כולל: הסטוריה של הארכיטקטורה; התפתחות דיסקורסיבית של מושגים, רעיונות ומתודות; ניתוח מבנים (building analysis), אמצעי דידקטי ישיר ואפקטיבי ביותר); מחקרי-שדה לסוגיהם (המשולבים בכל סטודיו וסמינר); ולבסוף הצלבות אינטר-דיסציפלינריות עם תחומי ידע אחרים - (אולם אדגיש שבעיני התנאי לאינטר-דיסציפלינריות הוא קנאות פנים-דיסציפלינרית. ללא הדגשת הספציפיות של תחום ידע ושכלולו המתמיד מבפנים, בין-תחומיות אינה אלא מפלט לשרלטנים ואספני טריוויה אינטלקטואלית).
3. חיוניותה ויומיומיותה של תאוריה בבית ספר לארכיטקטורה מצריכה – בנוסף למורים מומחים המוסמכים בתחומי ידע ספציפיים – הכשרה שוטפת של כל צוות המורים והמנחים. (הכוונה אינה לאינדוקטרינציה חד-מימדית אלא להבטחת סטאנדרטים בסיסיים באמצעות השתלמויות, מחקר ופרסום מאמרים).
4. תאוריה תמיד צריך לומר ברבים: תאוריות. אין תאוריה הגמונית אחת, אין נקודת מבט אפשרית אחת, אין השקפת עולם או פרשנות אחת המכריעה את כל האחרות. ללא ויכוח חריף אקדמיה אינה ראויה לשמה.
- 6.
7. מתאוריה אני עובר לפתיחות. כיצד אנחנו מבינים היום את האקדמיה בכלל ואת הישות הזאת שנקראת בית ספר לארכיטקטורה בפרט? לאחר ערב פוקו שקיימנו כאן, אין לנו ברירה אלא לבחון האם אנחנו מוסד מסתגר, בדלני, פנאופטי, המסתכל בעיקר פנימה אל תוך מנגנוניו, מוסד סטייה כפי שפוקו קורא לזה במקרה החמור, או אפילו הטרוטופיה במקרה הטוב, מעין אוניה, מיכל אוטרקי המשייט בין יבשות? בכדי להבהיר את עמדתי בנושא זה, את החשש הגדול שלי מבדלנות, כיתתיות וחרדת זרים, אומר ששאיפתי אינה לבצר את המחלקה כמקום, כבית, כתחום עם חומה ושער, עם פנים וחוץ, עם אנחנו והם, אלא לפתח אותה כצומת, כנקודה מרכזית במרחב הקונקרטי והדיסקורסיבי, דרכם זורמים תלמידים, מורים, מחקרים, פרוייקטים, תובנות. האינטנסיביות של הזרימה היא זו המגדירה את משקלה הסגולי של הצומת גם בקנה המידה המקומי וגם בזה הגלובלי. הגדרה של המחלקה כצומת פתוחה

פירושה הכרה בכך שאנחנו נקודת הסתעפות עיצובית, סינופסה, על רשת גדולה יותר, או נכון יותר לומר רשתות שונות, מקבילות, מצטלבות, מצטברות שאנחנו בוחרים להתקיים בתוכן ולעצב בתוכן את יחסינו עם נקודות צומת אחרות. בכדי לא להשאר בפרזיולוגיה נבובה אתן כמה דוגמאות עניניות של פעולות שאנחנו כבר עושים במחלקה ונפתח בעתיד: ראשית, הרשת הבצלאלית: ++++, אח"כ הרשת המקצועית (הזמנת אורחים, שיתוף פעולה עם משרדים, הרצאות בניין אחד בשבוע, עבודה מול עמותת האדריכלים, משרד השיכון, חברות בנייה), אח"כ הרשת הדיסקורסיבית המקומית (ארגונים שונים, מפגשי דיון, פקולטות אחרות), אח"כ הרשת הגלובלית (סדנאות אומן, מרצים אורחים, חילופי סטודנטים, אתר האינטרנט). כאן אומר שפיתוח הספרייה חיוני בכדי להתבסס כצומת. נושא הארכיון. וכן נושא הפירסומים של המחלקה.

8. מפתחות אני עובר להערה אדמיניסטרטיבית – זה יהיה הרבה יותר קצר. עניין טכני גרידא, אבל מטריד ומשבש את איכות הלימודים. שנת הלימודים הבצלאלית מאורגנת בצורה לא הגיונית בעליל וכך גם השבוע הבצלאלית. מתחילים את השנה מאוחר מידי מסיבות אבסורדיות, אין חופשה למעשה בין הסמסטרים, יש חופשה ארוכה מידי, אנטי-קליימקטית, בפסח. הסטודנטים מתלוננים על כך שנים ובצדק. מבחנים והגשות נדחסים לשבוע בלתי אפשרי אחד ופוגעים בתוצאות. ברגעי השיא בסוף סמסטר, אנחנו תמיד מקבלים סטודנטים סחוטים, מותשים. המצב הזה עומד להשתנות לטובה כבר בשנה הבאה, כך אני מקווה, בזכות לחץ שיצא מהמחלקה שלנו, גם מצידוי ובעיקר מצד נציגי הסטודנטים שלנו בסינאט.

באשר למהלך השבוע. המצב כרגע אינו מאוזן ואינו אפקטיבי. ביום שני הבניין שלנו מלא פעילות וביום חמישי עד השעה 1:00 שבה הבניין מתרוקן באחת. במרבית השבוע הפעילות כאן דלילה, גם לפני שהתמוטט הגג, ואני ושרה נהנים מהפסטורליה. אני חושב שהפעילות כאן צריכה להתפרס על פני כל השבוע ולהגיע לשיאה ביום חמישי מלא המסתיים בהפי-אואר והרצאה כלל מחלקתית. (אני מתעלם לרגע ממצוקת המקום שלנו). המפתח כמובן הוא שינוי לוח הזמנים של היחידה להסטוריה ותאוריה וכן העברת כל השיעורים הנוגעים ישירות לנו מהר הצופים לבניין הזה. דיונים על כך נמצאים בשלב מתקדם ונדמה לי שמצאתי הבנה והסכמה בהנהלה וביחידה להסטוריה ותאוריה.